

DIURNALU GLUMETIU SOCIALE-POLITICU-TOCU.

Foi'a acést'a ese tóta Marti sér'a,
dar prenumerationile se priimesc
in tóte dilele.

Pretinu pentru Ostrunguri'a: pre anu
8 fl. pre $\frac{1}{2}$ de anu 4 fl. pre unu tri-
luniu 2 fl. éra pentru Strainetate:
pre anu 10 fl. pre $\frac{1}{2}$ de anu 5 fl.
pre unu triluniu 2 fl. 50 cr. in v. a.
Unu exemplariu costa 15 cr.

Tóte sfodieniele sî banii de prenu-
meratüne sunt de a se tramite la
Redactiunea diurnalului:

Aradu, Strat'a Teleki-ana, nrulu 27.

Insertiunile se primesc cu 7 er. de
linia, sî 30 er. tacse timbrale.

Cumu canta romanulu in

dilele de acumu?*)

Bate Dómne venturi grele
Sî ne scapa de belele.
Bate Dómne sî trasnesce,
Pre cei ce tiér'a robesce! . . .
Dómne ai mila de noi
Sî ne scapa de ciocoi.
Seraci'a ne rînjesc,
Cà-ci ciocoiliu ne rôbesce
Sî ne 'njugă ca pre boi,
Sugendu sangele d'in noi! . . .
Copilasii 'n intristare
Plangendu ni ceru de mancare! . . .

* * *

D'oiu vedè si d'oiu vedè,
Am sà juru pe legea mea,
Sà nu-mi lasu nerescunata
Neci o lifta necurata,
Sà li-aretu, cà tiér'a mea
Pôte inca a luptá
Pr'in colniculu fiorosu
Si pr'in crangulu celu stufozu! . . .
Sà me imbracu mare a-poi
Totu eu pele de ciocoi,
Fâ-me, Dómne-unu zmeuletui,
Sà sboru peste Oltuletiu! . . .

* * *

Curge Oltulu cu turbare
Sî am doru de resbunare,

*) Adeca celu de peste Carpati, cà la noi canta sî mai altu-cum.

Tiér'a tipa, se gelesce,
Cà-ci ciocoiliu o casnesce. . . .
Aoleo, cà nu te-oiu prinde,
Ca p'o vaca te-asîu intinde! . . .
Ce nu esî in calea mea? . . .
Cà-ti spuiu, Dieu, pe legea mea,
Fore pele te-asîu lasá.
Aoleo, lifte spureate,
Am sà moru plinu de pecate,
Nestirpindu-ve pre tóte! . . .

* * *

Sorele arde, pîrlesce,
Flórea tierei vescediesce,
Romanasîulu amutiesce! . . .
Vino 'n codru la lumina,
Sà te vedu de esci juvina. . . .
Fugi, cà esci paganu spureatu,
Sî me bagi, Dieu, in pechatu.

* * *

Bate ventulu vîjeiesce,
Frundi'a noua cresce, cresce.
Bate ventulu érb'a 'ntinde,
Calulu sare, se aprinde,
Iataganulu se 'nvertesce,
Pr'intre còpse se opresce,
Fugu straiñii 'n fug'a mare,
Duca-e ventulu unde-aru vrea;
Er' eu sà strigu susu sî tare:
Sà traiésca tiér'a mea! . . .

(Dupa Ghimpele.)

Cumu s'ar alege metropolitii....

Sén

Vediut'a de pocaintia a unui deputatu providentialu la o Dragutia.

Deputatulu providentialu: (intrandu cu smerenia să facenda poelone) Cu plecatiune, Ilustritatea Vóstra! (la o parte) Ah! mi-pare, că l'am aflatu in laune bune. . . .

Draguti'a: (mirandu-se, gangavindu să venindu in confusione) A! draguti'a Matale . . . est'a sluginic'a . . . est'a slug'a, slug'a Magnificentiei Tale! (pentru sine) Ore ce vrea vulpea acést'a la mine?

Deputatulu providentialu: Am venit la Ilustritatea Vóstra, ca la celu mai betranu să celu mai mare pastoriu, să me pocaiescu; am venit, să me desearci să să me deslegi de multele pecate ce am facutu! (la o parte) Să-mi facu capitalu d'in neintielegerea altor'a, să imbetu lumea cu apa rece să să me cotorosescu de tine. . . .

Draguti'a: A! Magnificent'a Ta esei infalibilu să necumu să ai pecate, dér', pr'in meritele ce ai castigatu facie de sant'a nostra baserica, de ai să avè vr'unu pechatu, acel'a inomisse ar trebui să ti-se ierte, nu numai Magnificentiei Tale, ci să urmatorilor Pro-videntialităti Vóstre pana la a siepte vitia poroditia! (pentru sine) Sub talp'a iadului vei ajunge, afurisita capra retacita!

Deputatulu providentialu: (aruncandu-se in ghemuchi să sarandu pôlele referendei Dragutici) Am pechatuitu inaintea Ta, Dómne, érta-me, că nu sum vrednicu, să me numeri intre sluginicile Tale! (la o parte) Ah! să potu pune raculu pe elu, tóta lumea (habauca) me va tienè de omu cu influintia. . . .

Draguti'a: (radicandu-lu și pupandu in virfulu nasului, striga cu glasu mare) Virtolo-mài! Virtolo-mài! du-te iute să jungiati tiapulu celu mare, că-ci adi este d'ia bucurielor! (pentru sine) Cu-o cögia dóra éra-i voiu poté astupá gur'a!

Virtolo-mài: (intrandu posomoritu) Dómne! da ce va să inseamne ast'a? Eu am fostu totu cu tine să am implinitu totu ce am voit u . . . vream să dicu . . . ce ai voit u, să pentru mine nu ai jertfitu neci macaru unu puiu de mítiu!

Draguti'a: (intrerumpendu-lu) Virtolo-mài! Virtolo-mài! nu scéi tu exemplulu d'in sant'a scripture, că pastoriulu a lasatu cele 99 de oi să a mersu dupa o albina perduta. . . . Mergi să-ti implinesc slugib'a! (Virtolo-mài ese) ér' Tu sfiale, vino langa mine să spune-mi pe sufletulu teu, numai pentru acea ai venit la mine? (pentru sine) Omulu dracului me face curiosu. . . .

Deputatulu providentialu: (insufletită)

Dómne! punu man'a la peptu.
Sí me juru, să-ti spunu eu dreptu.
Că de candu sum deputatu,
Am facutu mare pechatu,
Că pré multa te-am atacatu. . . .
Cu-o albina te-am muscatu. . . .
Dér' a-eumu m'am pocaitu. . . .
Me ciulescu, că-am auditu. . . .

Că unii au otaritu:

Tu să fii metropolitu! (la o parte) Alu meu esei!

Draguti'a (sarindu să chinindu) Vino, vino, dragutiulu meu, dracutiu meu, vino cu mine in cabinetulu meu secretu, unde inca n'a fostu fintia infalibila, vino să facemu planurile. . . . (pentru sine) I promit u stipendiu să a-poi am pace de elu unu tempu órcare.

Cele-l-alte le scie deja lumea.

Colti de dinti,

Jupanulu Mari'a Sa Nachi Pirt'a hiresâulu fisolcabireu de la Buteni, alesu de atare numai d'in gratia . . . este fórste câtranitu, că-lu dedera de golu. . . .

Deei, ca să-si resbune, (dreptu dovédă, că nu voiesce a se indreptă) își propuse să promise, că în venitoriu va nisui, că să apara, cătu se pote mai tabajdiceseu. . . .

Este mai multu decâtă siguru déra, că pentru acesta recunoșciinta, éra-si va fi realesu — la paseile cailor.

Limbele rele mai spunu să acea, că jupanulu Mari'a Sa de unu tempu incepe a pedepsí aspru nati'a cu mulete banale, destinandu-le acele in folosulu spitalului infientiandu, că să-lu laude domnii; — ma dilele trecute Mari'a Sa merse să pana a pedepsí unu copilasiu, pentru că, vedi Dómne, trecendu pe langa Mari'a Sa, nu l'a salutatu.

Mari'a Sa esecută acea sentinția cătu a sciutu mai solgabirecesce, să a-nume, sentindu-se vatematu pr'in nescientia betului copilu, dede porunca haiduciloru să-lu caute in busunari de locu. — Panduri au să aflatu la copilu 3, dí: trei crucerii v. a. capetati de la parinti, că să-si cumpere pene să papiru.

Acesta suma jupanulu Mari'a Sa, dreptu pocaintia, o jerissi pentru ajutarea fundului scólei nati. tractuali.

Inaintam grozavu.

Gur'a Satului la congresulu d'in Sibiu.

— Confusiuni naționale să mintiumi adeverate. —

Pe legea mea ortodoxo-catolica vi spunu, că neci n'am fostu candidatu, neci n'am avutu prospecte, neci n'am fostu alesu, că multi d'in archidiaceesa, neci n'am fostu arangeriu la balulu metropolicesc, să totusi mi pare, că eu-su celu mai confusu intre toti..

Nu-e mirare, că vedeti, confusiunile naționale adi sunt la ordinea dilei; precum se vede toti bolimii de ele. . . pr'in urmare cauta să te dai dupa Peru. . . .

Acést'a este déra caus'a, că nu vi referai mai pe largu in rondulu trecutu.

Dupa ce inse dădui de căte-va ori cu capulu de pareti, me mai limpedi să eu, deci me grabescu, că să supliesc cele neamintite, că pe semne să ast'a e in moda la noi, adeca să referedii numai atunci, candu tóta lumea scie deja ce s'a ispravitu. . . .

Hia! amu inaintat. . . Reportorii inca voru emancipare. . . .

* * *

Asiè déra. déca dvóstra sciti deja tóte, mie nu-mi remane alt'a decâtă, să vi spunu acele ce au retacutu cele-l-alte ortace, adeca: mintiunile adevere. . . .

Da, unele d'in ortacele mele vi spusera adeveruri mintiunose, eu inse vi voi spune, mintiumi adeverente. Fia care dupa chipsuiel'a sa. . . .

Vorb'a e déra, sà vi spunu cea ce nu v'am spusu.

Bine. Ascultați, respective, cetiti déra.

Momentele principali sî demne de eternisatu fura cele consacrate pentru verificarea deputatilor.

Unii d'in fratii ardeleni, (numire natiunalnica partidala) sî cu acésta ocasiune, (ca la tóte de unu tempu) dovedira cátu de multu intielegu . . . vream sà dicu respectédia statutulu organicu. . . .

D'in siese-dieci de deputati d'in archidiaresa, abiè vr'o cátu-va avura credentiunale de dai Dómne.

N'ai ce sà te faci, trebuie sà aretâmu la lume, că sî noi scimu a fi despoti, sî cà sî noi scimu interpretá statutulu, precumu ni place róua sî mai mari loru nostri. —

Frá dragu a ceti actele de alegeri sî protestele, adeca cù cumu amblá cutare sî cutare protopopu d'in satu in satu, adunandu la voturi pentru fiulu seu, séu pentru celu candidatu in biroul metro. . . . .

Ei, dér ce nu face dlu protopopu in interesulu baserecei, mai alesu candu i se poruncesce dela Sibiu?

Voi'a poporului? Vorbe góle.

Astu-feliu déra, dupa statutulu organicu, pe-a-cí pe-a-cí, sà fia o confusiune natiunalnica, — norocu sî lauda inse, celoru *interesati*, petrunsi de binele, fericirea sî venitoriu baserecei nóstre constitutiunali, cù fura atât de isteti, incàtu se resolvira pana chiaru sî a amenintiá, cù voru chiamá guvernulu magiaru intru ajutoriu, déca nu se va face pe placulu dloru....

Fric'a-e mare domnu, deci verificările se facura cumu se facura. —

* * *

Candu tóta lumea congresualnica erá in cea mai mare confusiune de gróznic'a alegeriloru sî a cortesieloru, vine cód'a confusiunei, adeca balulu metropolicescu, fore metropolitu.

Cátu-va domnisoruti adeca — pe scmne dupa multa svada sî fremantatura, — se resolvire a improvisá unu balu.

Sî ca sà faca ceva lucru mai de dai Dómne, defigu tienerea balului *inainte de a se alege metropolitu*, adeca candu erá confusiunea mai mare; sî ca sà fia sî mai cu forfoi, dnii arangeri uitara de invitari. — Candu a-poi muculu ajunsa la degetu, atunci tiopu in cóce, tiopu in colo, care in cátreu la invitari.

Sosindu ór'a balului, domnii arangeri se asîndiara frumosu fia-care intr'unu coltiu a salei (deservul de góla), ér' multi d'in cei ce audira cumu-va, cù-e balu, orbecau pe afore, nesciendu, pe unde sà intre, ne avendu sî ne potandu prinde vr'unu arangeriu.

Incepându-se balulu dnii arangeri, ca mai pre-tutindene la baluri romanesci, traiau lume alba in bufetu. Ce era deci de facutu, decâtua cù betranii, obosiți de atâta conferintă, sà jóce continuu, nu cumuva damele sà vendia petrengei. —

Atât'a -- sî dora pré multu — despre balu. —

Sà trecemu éra la cele seriose. . . . .

Alegandu-se Dragutia, cartile, pr'in o deputa-tiune, se trimisera la Pute-a-pesce.

Se întâleg, că *informatorii* încă plecară cu cartile de-odata.

Deputatii se impresciora care incătreu, ca sà se mai resbune.

Precum se aude, guvernul magiaru e in mare cornu de capra . . . . . deci ceru svatu de la Mironu Calugarulu. S. Sa dora va si deslegá nodulu gordianu. . . . .

Asceptati déra, cù sî eu acceptu.

TAND'A SI MAND'A.

T. Auditu-ai, frate Manda, cù Bonts Dôme éra isi incepù vorbirea d'in diet'a Ungariei, barfindu contra romaniloru adeverati.

M. Dorere, am auditu. Se vede, cù dsa gandesce, cù déca romanii au *desaprobatu pasii gresiti a dsale*, a-eumu *nesmintitu trebuie sà paresesca terenulu natiunalu sî sà se faca érasí unguru*, séu celu pucinu sluga la Dirlóga.

T. Sî totusi, vedi, unele diarie a domniloru, lu-poreclédia pre dsa de köpenyeg-forgateu, adeca, de omu cu duoi bani in trei pungi.

M. Dupa o astu-feliu de tienuta, neci cù merita altu-ceva. — Strainii încă sciu, ce pretiu au cei ce in totu anulu sî-schimba principiele.

T. Da óre pe dlu P. Cosm'a, ce l'a ajunsu, ca sà se faca „levelező"-ulu fanfaroniloru dela „Hon"?

M. D'a-poi de siguri sî dsa vrea sà apartiene celoru, carii afla mai conveniabilu a scrie sî a desbate cestiunile nóstre in diarie straine, decâtua a partini literatur'a romana; cù-ci, vedi, dupa conceptulu acelor'a, diaristii romani au detorinti'a a impărtîfcia publicului totu ei, singuri sî a snge d'in degetu, cù ce se *intempla in provintia*; ér' ei, sà discute cestiunile nóstre in diaristica straina.

T. Ho! ho! nu te speră asî de tare, cù, vedi, dsa de siguri pentru acea scrie in diarie straine, ca sà ne cunoscă domnii mai bine.

M. Vorbe góle, d'a-poi cù nu cunoscu ei bine, sîrte bine, numai se facu cu naibă, ca tiganulu d'in poveste. — A-poi déca noi luânu notitia despre lucrările domniloru sî amu invetiatu limb'a loru cea dura, asiatica, pentru ce sà nu invetie sî ei a nôstra cea dulce sî sonora, ca sà poate ceti sî "jságurile nóstre"? Pentru ce totu noi la ei? Pentru ce sà preferim u limb'a loru limbii nóstre natiunali?

T. Mèi, Manda?

M. Ha!

T. Sefi tu povestea lui Cocosulu-rosiu?

M. Ba.

T. Eu nu dîeu, cù ba; ci te 'ntrebou, cù seii povestea lui Cocosulu-rosiu?

M. Du-te la . . . . . Brasovă, cù ti-a spune a-eusi nnu Puscariu.

T. A-poi ajute-i . . . . . Cocosulu-rosiu!

M. Aminu!

Procesulu de pressa intentat in contra lui „**Gur'a Satului**”, respective in contra lui **F. H. Longinu**.

Editor

Dacă ca parte dintr-o parte literară diariile să servesc printr-interpretarea ad literam, dico inventia și evantia adeca printr-interpretarea astăzi numita *grammatica*, are unu cadru mai angustă, adeca este mai restrisă; pana atunci de altă parte diariile glumetie, umoristice, privilegiante de a potrăsni și să ascundă scopul cugeturoră, printr-interpretarea *logică*, să fie bocurată și se bucură încă și să de o libertate foarte mare, potu dice de o libertate remarcabilă!

Să acăstea libertate o afiamu chiar și la stramești noștri în urmatorulu proverbiu: „*multa dicent stultis*”*, pictoribus, atque poetis!“

Cu totu dreptulu, căci cine nu poate spune cu tota posibilitatea adevărata intenționi ale poetului, satiratorului, umoristului, ascunse în unele cuvinte, cari nici odata nu se potu interpretă ad literam? Cine poate săi, ce are elu la anima? . . .

Nume, dloru, nime, că „*De internis non judicat pretor!*”
Eta, dloru, poterea poesiei, a umorului, a glumei!

Er' satiră, glumă insasă este negatiunea unoru cunoștințe positive, adeca presentarea ori publicarea aceloră în figuri umoristice, caricale, ca acele să rezolve unu altu adevărui positivu.

Morală ei: ca să sbiciuiescă realele, vitiurile, ce bantuia și infectedia dreptatea și moralitatea.

Să în fine armele ei: avută, elastitatea, variatiunile limbii și jocurile de cuvinte.

Astăzii diariile umoristice, glumetie, au unu astu-feliu de cuprinsu, dispunu de astu-feliu de arme și contine o astu-feliu de morale.

In ele déra vomu potrăsni glume, satire, istoriorie, articlui petrecatori și de risu, déra calumnia nici odata; nu, pentru că basă și expresiunile calumniei surtu seriose, inteleștul loru evidentă și preciso.

Aceste insusiri inse se potu afă numai in diariile seriose.

Să chiaru d'in acestu naturelu a diarielor umoristice provine și acea, că in contră loru abie se potu intenta procese.

Miliarde de glume și satire esu la lumina pe calea publicitatii in pressa de adi, cari sbiciuiescă a-cumă ună, a-cumă altă d'in slabitiunile omenești; déra fiindu-că acele se basédia pe diferite și variate jocuri de cuvinte, cui i-ar plesni printr-mintă, ca acele să le sugrume și nedusăescă cu procese, sub cuventul de calumnia, ori vetamare de onore?

Astăzii de exemplu să luăm numai satiră cea referitoră la ordulu iesuitilor, carea să publicatu in multe diarie, carea se citădeia necontentu și carea sună:

„*Să cum Jesuită. — non cum Jesu itis.*“

La acăstea satira unii voru dice: ho! acăstea este atentie și insemna: că „déca veti asculta de iesuiti, — nu ve veti mantuiai, nu veti vedea facia lui Domnedieu“; astăzii autorulu acestei satire calumniédia pre cei ce apartințu ordului iesuitilor, ca si cumu aceia nu aru corespunde chiamarei loru, și ca si cumu aceia aru comite și aru propovedui astăzii fapte immorală, printr-carri societatea omeneșca s'ar osendă, ca să se eschide d'in imperatiua lui Domnedieu.

*) Stătii la romani eccl vecchi, precum și la celealte popore culte, au fostu umoristii, mai tardiu renomati nebuni de curte, cari precum se scio erau totu omenei inventati și de spiritu, caroră li era iertată a dice ori și ce, ori și cui, și cari adi suntu supliniti printr-redactori resp. diariile umoristice.

Pentru ce a-poi contra autorului său publicatorului săcăi, saire, conformu §§. 5, 10, 11 d'in legea de pressa, săr pote intenta procesu de pressa.

Dér' pote adi neli procurorulu, nici careva din ordinul iesuitilor nu să-a spartu capulu cu astăzii eava.

„*Si sunt anticeptflesce, căci precum se înțelege, „Si cum Jesuită, non cum Jesu itis“*, are să altă intiește și a-lame că: „déca veti ambla cu iesuitii, nu veti ambla cu insu-si iesu Cristosu, adeca nu veti ambla cu insu-si Domnedieu“.

Se intielege, căci în fine și iesuitii suntu numai omeni, astăzii căci ambla cu omem, nu ambla totu odata și cu insu-si Domnedien.

A-cuma déra să vedem, care dintr-o aceste dōne interpretatiuni controverse ar fi ea adevărată?

Oloru! Acăstea este unu conceptu relativu, aterna de la parerea individuală, de la cumu o intielegem.

Adevărată intențion, la totu casulu, nu pote fi altă, decăt cea ce a cugetu-o autorul.

Dér' acelu cugetu nu se poate explica și sci en siguritate din literale mōre, nu, dloru, căci nime nu poate sci și vede ce au avutu elu la anima.

Repetu: „*De internis non judicat pretor!*“

Său vi spunu unu altu casa, chiaru d'in vietiua diariu d'in cestiu, adeca a lui Gur'a Satului, să a-nume:

Acestu diariu, nainte de astăzii cu cătă-va ani a publicata o poesia relativu la ministru presed. de atunci dlu cont. Julius Andrásy.

In acea poesia intre altele obvine și epitetulu de „*puru de domnu*“.— Traducatorii neromani aplicati pe atunci la presedintira ministeriulu, in despartimentulu biroului de pressa, necunoscendu mai de aproape insusirile și jocurile de cuvinte a limbei romane, pasagiulu acelă lu-tradusera — destulu de incorrectu — d'in cuventu in cuventu, cu „*catielu, catielandru de domnu*“ (uri kölyök). Guvernul magiaru deci tienendu, că acăstea ar fi o calumnia, publică poesia per estensum. fresce in traductiune magiara, si dupa ce s'ar fi reproodusu de töte diariile ung. mai insemnate, facu pasii cuvenintiosi pentru intentarea procesului. —

Cu töte aceste inaltulu guvern dovedi și nitica tactica, că adeca dubitandu in cunoștințele limbistice a translatorilor sei, nainte de a sari la lupta, se adresa către unii d'in obșteni sei mai incredintiu (romani firesce) intrebându de dinsti insemnatarea expresiunilor amintite. Candu a-poi acestia i deslucira și i explicara, că cuvantul *puiu*, pe langa töte, că are mai multe intielesuri, standu singuru da, in limb'a romana insemnă puiu de animalu, legatu inse cu cuvantulu de domnu, insemnă, puiu de domnu, domnisorutu, domnisoru, (ursi) — deci abdice de a intenta procesul.

Dupa parerea mea déra și dlu Koós a gresită forte tare atunci, candu — ignorandu elemintele fundamentali și privilegiile suferite cu umoru și buna dispusetiune spirituală a diarielor umoristice — i s'a parutu a descoperi și a afă articulul seriosu și calumnia serioasa intr'un diariu umoristicu, căci acelă d'in capulu locului nu poate ave coloare seriōsa.

A-ici mi aducu a-minte de copilulu d'in poveste, care, voindu astăzii face nitica voia buna, căsă in capulu satului, și incepă să strige gróznicu: éca lupulu, éca lupulu! candu a-poi satenii esiră intru aperarea și mantuirea lui, inarmati cu securi, sepe și pari, se convinseră, că lupulu nu-e că in palma — și plane nici că a fostu!

D'in töte aceste, dloru, se vede déra apriatu, că eu nici că am potutu să calumniediu pre dlu acusatoriu cu calumnia serioasa și carea să se poate interpretă ad literam, pentru că și eu am scrisu și am publicat articolul meu in diariu umoristicu, in diariu glumetiu.

Déca astăzii fi avutu eu de cugetu să calumniediu pre dlu acusatoriu, atunci de siguru o faceam intr'unu diariu seriosu.

In diariulu d'in cestiu inse eu atatu mai puținu lassi fi potutu calumnia, cu cătu programulu acelui diariu chiară astăzii eschide calumniele, precum nu prîmesce nici articlui de natura serioase. —

(Va urmă.)